

KONJUNKTUR TENDENSENE

SEPTEMBER 1980

STATISTISK SENTRALBYRÅ Dronningensgate 16. Postboks 8131 Dep. Oslo 1. Tlf. (02) 4138 20

INNHOOLD

Konjunkturtendensene i utlandet

Sammenfatning

Tabellvedlegg

Diagramvedlegg

Konjunkturtendensene i Norge

Sammenfatning

Industriproduksjon

Arbeidsmarked

Investeringsundersøkelse

Lagerutvikling

Konsumetterspørse

Prisutvikling

Utenriksøkonomi

Tabellvedlegg

Diagramvedlegg

KONJUNKTURTENDENSENE I SEPTEMBER

I V e s t - E u r o p a er samlet produksjon og etterspørsel trolig i moderat nedgang. Industriproduksjonen i Storbritannia og Frankrike viser fortsatt svikt, og den er nå i nedgang også i Vest-Tyskland og Italia. Etter utviklingen i detaljomsetningsvolumet å dømme avtar konsumetterspørselen nå i alle de fire største landene. Investeringssetterspørselen viser fortsatt svikt i Storbritannia, og også i Vest-Tyskland ser investeringsetterspørselen nå ut til å være avtakende.

- Arbeidsløsheten i Vest-Europa er høy og økende. I EF-landene sett under ett var arbeidsløshetsprosenten 5,7 i juni, mot 5,2 i samme måned året før. Blant EF-landene var arbeidsløsheten i juni høyest i Irland (8,5), Belgia (8,4) og Italia (7,9). Blant de fire største landene er det bare Italia som ikke har økende arbeidsløshet, men her var arbeidsløshetsprosenten i juni så høy som 7,9.

- Prisstigningen er fortsatt svært høy i nesten alle land. I mai var konsumprisene i EF-landene 15 prosent høyere enn ett år tidligere.

I S a m b a n d s s t a t e n e viser de viktigste indikatorene for investeringsetterspørselen og den private konsumetterspørselen fortsatt nedgang. Den sesongkorrigerte industriproduksjonsindeksen har vist kraftig svikt; fra januar til juli falt den med hele 10 prosent, og den hadde i sommer kommet ned på om lag samme nivå som tre år tidligere. Tallet på arbeidsløse tiltar, men ikke så kraftig som i vårmånedene. Etter sesongkorrigerte oppgaver var det vel 8 millioner arbeidsløse i august. Prisstigningen er fortsatt høy. Konsumprisindeksen var i juni 14 prosent høyere enn i samme måned året før. I de siste ukene har flere indikatorer vist tegn til bedring. Dette har vært tolket som uttrykk for at et omslag i konjunktursituasjonen kan være forestående. Men andre indikatorer peker i motsatt retning, blant annet er lagrene i industrien fortsatt høye i forhold til omsetningen. Det gjør det lite sannsynlig at et nytt produksjonsoppsving kan ventes med det første.

I J a p a n er samlet produksjon og etterspørsel fortsatt i vekst. Mens veksttakten i industriproduksjonen er klart avtakende, er investeringsetterspørselen trolig i ferd med å ta seg opp. Industriens kapasitetsutnyttning lå i vintermånedene nær samme nivå som ved konjunkturtoppen i 1973. Konsumetterspørselen endrer seg trolig lite, men utenlandsetterspørselen gir fortsatt moderate vekstimpulser. Arbeidsløsheten er forholdsvis lav. Tallet på arbeidsløse utgjorde i juni 1,8 prosent av arbeidsstokken. Konsumprisene var i juni 8,4 prosent høyere enn ett år tidligere, mens produsentprisene steg med hele 17,6 prosent fra juni i fjor til juni i år.

V e r d e n s m a r k e d s p r i s e n e for råvarer var i oppgang gjennom 1979. Målt i amerikanske dollar var stigningen fra 4. kvartal 1978 til 4. kvartal 1979 hele 32 prosent etter råvareprisindeksen som utarbeides av HWWA - Institut für Wirtschaftsforschung, Hamburg - og 20 prosent etter Moody's amerikanske indeks. Reuter's britiske indeks, som måler prisene i pund, gikk i samme periode opp med 11 prosent. Rundt årsskiftet ble stigningstakten i de internasjonale råvareprisene markert avdempet, og i vårmånedene viste både Reuter's og Moody's indeks nedgang. Fra 1. til 2. kvartal gikk de ned med henholdsvis 4 prosent og 18 prosent. Men i sommermånedene var det igjen tegn til oppgang.

Råoljeprisene (som verken er med i Reuter's eller Moody's indeks) økte noe utover våren og sommeren. OPEC's gjennomsnittlige salgspriser for statsleveranser økte med om lag 10 prosent fra mars til midten av juli. Prisen på olje fra Saudi-Arabia gikk i samme periode opp fra 26 dollar pr. fat til 28 dollar pr. fat. Etter de seneste avismeldingene har OPEC-møtet i Wien besluttet å heve prisen på saudiarabisk olje med ytterligere 2 dollar pr. fat, men å holde prisen på olje fra de andre OPEC-landene uendret.

Metallprisene (Economist's metallprisindeks) passerte en topp sist vinter og gikk betydelig ned utover våren (med 15 prosent fra 1. til 2. kvartal), men endret seg lite i sommermånedene. Etter FN's oppgaver viste prisene på aluminium og jernmalm tendens til svak oppgang utover våren og sommeren.

TABELLVEDLEGG FOR UTLANDET

Tabell 1. Storbritannia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Ordretilg. 1) Sesongkorr. 1975=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1976=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 15/1-74 = 100
1978					
September	104,5	98	100,9	1 360	200,2
Oktober	102,7	97	101,1	1 350	201,1
November	102,9	131	100,6	1 333	202,5
Desember	103,9	108	102,9	1 324	204,2
1979					
Januar	95,2	90	99,3	1 341	207,2
Februar	105,1	95	101,1	1 366	208,9
Mars	107,4	93	101,8	1 360	210,6
April	106,3	100	106,2	1 325	214,2
Mai	106,6	106	102,8	1 306	215,9
Juni	108,1	106	109,4	1 282	219,6
Juli	106,7	105	98,1	1 276	229,1
August	102,1	96	100,1	1 262	230,9
September	100,4	97	98,8	1 262	233,2
Oktober	102,7	95	100,1	1 279	235,6
November	105,2	112	101,8	1 284	237,7
Desember	103,6	104	101,0	1 298	239,4
1980					
Januar	102,6	85	102,4	1 337	245,3
Februar	101,1	97	103,1	1 383	248,8
Mars	98,4	99	101,8	1 414	252,2
April	98,4	94	101,3	1 458	260,8
Mai	97,0	93	99,7	1 484	263,2
Juni	98,2		100,7	1 535	265,7
Juli			99,0	1 606	267,9
August				1 696	

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

Tabell 2. Vest-Tyskland, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1970=100	Ordretilg. 1) Sesongkorr. 1976=100 2)	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1970=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1976=100
1978					
September	119	113,7	126	981	106,5
Oktober	119	112,6	126	975	106,6
November	119	112,8	125	955	106,9
Desember	119	111,8	127	948	107,3
1979					
Januar	118	112,1	127	949	108,3
Februar	118	117,3	126	937	108,8
Mars	121	115,2	129	902	109,3
April	121	117,3	129	888	109,9
Mai	123	120,8	129	863	110,2
Juni	124	115,1	130	858	110,8
Juli	126	116,2	125	848	111,5
August	124	113,3	129	851	111,6
September	124	112,6	127	836	111,9
Oktober	125	117,2	129	824	112,2
November	126	111,1	127	825	112,6
Desember	125	110,4	126	819	113,1
1980					
Januar	126	117,2	136	835	113,7
Februar	128	117,5	130	820	114,9
Mars	128	119,0	130	828	115,6
April	126	112,4	125	841	116,3
Mai	124	110,2	122	857	116,8
Juni	123 f	112,0	123	876	117,4
Juli	125 f			893	117,6
August					117,7

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

2) For tall før 1979: 1970=100.

f: Foreløpig tall.

Tabell 3. Frankrike, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1970=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1970=100
1 9 7 8			
August	128	1 251	202,5
September	129	1 226	203,8
Oktober	129	1 219	205,7
November	131	1 215	206,8
Desember	132	1 238	207,8
1 9 7 9			
Januar	129	1 256	209,7
Februar	130	1 285	211,1
Mars	132	1 313	213,0
April	131	1 339	215,1
Mai	134	1 376	217,4
Juni	134	1 393	219,2
Juli	139	1 404	222,1
August	139	1 406	224,4
September	136	1 355	226,3
Oktober	134	1 340	229,0
November	134	1 348	230,5
Desember	135	1 363	323,3
1 9 8 0			
Januar	135	1 378	236,8
Februar	136	1 391	239,3
Mars	136	1 415	242,1
April	136	1 439	244,9
Mai	131	1 473	247,1
Juni	132	1 460	248,7
Juli		1 470	252,4

Tabell 4. Italia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Detaljoms.- volum Ukorrigert 1975=100	Arbeidsløshet Ukorrigert 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1975=100
1 9 7 8				
August	113,2	93,7		157,7
September	115,2	118,2		159,9
Oktober	121,6	119,7	1 651	161,6
November	121,9	116,6		163,0
Desember	119,7	171,5		164,2
1 9 7 9				
Januar	120,3	105,1	1 632	167,4
Februar	126,1	103,1		169,9
Mars	122,9	125,9		172,0
April	123,5	117,9	1 580	174,8
Mai	119,7	121,9		177,1
Juni	114,3	122,5		178,8
Juli	118,5	112,4	1 880	180,5
August	118,3	104,3		182,2
September	125,6	126,4		186,7
Oktober	131,4	130,2	1 701	191,1
November	131,8	119,8		193,5
Desember	129,8	180,1		196,7
1 9 8 0				
Januar	131,4	111,3	1 703	203,2
Februar	137,1	111,3		206,7
Mars	136,5			208,6
April	138,3		1 554	211,9
Mai	127,3			213,8
Juni	130,6			215,8
Juli				219,4

Tabell 5. S v e r i g e , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1968=100	Ordretilg. ¹⁾ Ukorrigert 1970=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1.kv.1973=100	Arbeidsløshet Ukorrigert 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1949=100
1 9 7 8					
September	124	229		108	473
Oktober	124	225		89	475
November	125	224	125,9	78	477
Desember	126	218		86	480
1 9 7 9					
Januar	127	217		117	483
Februar	128	205	127,0	94	487
Mars	129	252		88	489
April	128	238		86	492
Mai	130	228	127,1	72	495
Juni	132	313		97	497
Juli	131	146		86	501
August	133	265	125,8	102	508
September	135	267		89	510
Oktober	131	314		78	515
November	134	284	130,4	76	522
Desember	140	289		74	527
1 9 8 0					
Januar	137	274		94	544
Februar	135	268	129,3	82	552
Mars	137	280		76	555
April	135	250		..	559
Mai	106	207	124,9	70	561
Juni	132			85	562
Juli				80	567
August				38	570

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til verkstedindustrien ekskl. skipsverft fra innenlandske kunder.

Tabell 6. S a m b a n d s s t a t e n e , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1967=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. Mrd.dollar	Detaljoms.- volum ²⁾ Sesongkorr. Mrd.dollar	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1967=100
1 9 7 8					
September	149,6	19,84	34,2	5 964	199,3
Oktober	150,7	21,03	34,3	5 836	200,9
November	151,6	20,75	34,8	5 877	202,0
Desember	152,9	19,13	34,9	6 012	202,9
1 9 7 9					
Januar	152,5	21,41	34,8	5 904	204,7
Februar	153,3	22,87	34,4	5 883	207,1
Mars	154,5	23,98	34,4	5 882	209,1
April	151,6	20,60	33,9	5 944	211,5
Mai	153,8	21,13	33,8	5 903	214,1
Juni	153,9	21,70	33,3	5 824	216,6
Juli	154,1	21,23	33,4	5 909	218,9
August	152,3	21,08	33,9	6 124	221,1
September	153,5	21,58	34,3	5 990	223,4
Oktober	153,2	21,07	33,5	6 121	225,4
November	153,0	21,75	33,6	6 044	227,5
Desember	152,8	22,29	33,6	6 087	229,9
1 9 8 0					
Januar	153,4	23,86	34,1	6 425	233,2
Februar	152,7	21,48	33,0	6 307	236,4
Mars	151,9	22,59	31,9	6 438	239,8
April	147,9	22,16	30,9	7 265	242,5
Mai	143,5	19,77	30,5	8 154	244,9
Juni	139,8		30,7	8 006	247,7
Juli	137,2		31,6	8 207	247,9
August				8 019	

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til investeringsvareindustrien.

2) 1967-priser.

Tabell 7. J a p a n , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. Mrd.yen	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1975=100
1 9 7 8				
August	123,5	664	1 260	123,9
September	124,6	624	1 320	125,3
Oktober	125,2	587	1 260	125,6
November	125,6	654	1 260	124,3
Desember	127,1	667	1 210	124,2
1 9 7 9				
Januar	127,2	598	1 180	124,3
Februar	128,9	613	1 060	124,0
Mars	128,6	754	1 160	125,0
April	129,6	714	1 220	126,6
Mai	132,0	671	1 130	127,8
Juni	132,2	627	1 130	127,9
Juli	133,8	620	1 250	129,0
August	134,2	605	1 220	127,8
September	133,4	712	1 140	129,3
Oktober	136,1	724	1 200	130,9
November	138,0	745	1 210	130,5
Desember	138,2	644	1 120	131,2
1 9 8 0				
Januar	139,7	724	1 050	132,3
Februar	147,2	672	980	133,5
Mars	142,2	604	1 070	134,6
April	144,5	760	1 160	136,8
Mai	143,0	941	1 110	137,9
Juni	142,2 f		1 060	138,4
Juli	142,0 f			

1) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.
f: Foreløpige tall.

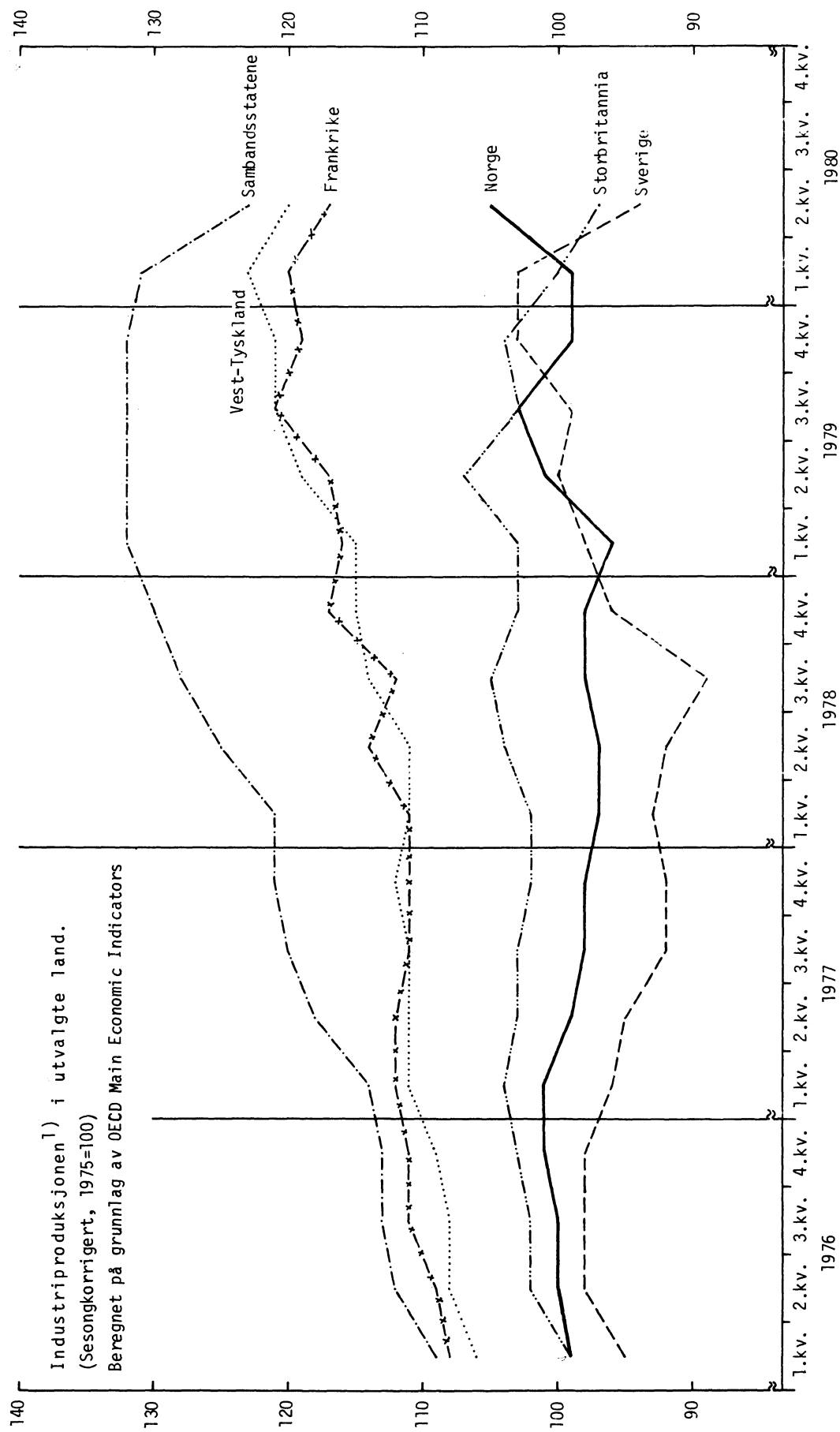
Tabell 8. B r u t t o n a s j o n a l p r o d u k t i u t v a l g t e l a n d

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1974	1975	1976	1977	1978	1979 anslag	1980 prognose
Danmark	-1	- 1/2	7	2	1 1/4	3 1/2	- 1/2
Frankrike	3 1/4	0	5	3	3 1/4	3 1/4	2
Italia	4	-3 1/2	6	2	2 1/2	5	3 1/2
Japan	- 1/4	1 1/2	6 1/2	5 1/2	6	6	5 1/2
Norge	5 1/4	4 1/4	5 3/4	4	3 1/4	3 1/4	4 1/2
Sambandsstatene	-1 1/4	-1	5 1/2	5	4 1/2	2 1/4	-1
Storbritannia	-1 1/2	-1	3 3/4	1 1/4	3 1/2	1 3/4	-1 ¹⁾
Sverige	4 1/4	3/4	1 1/4	-2 3/4	2 1/2	3 3/4	3 ²⁾
Vest-Tyskland	1/2	-1 3/4	5 1/4	2 3/4	3 1/2	4 1/2	2

K i l d e : OECD.

- 1) National Institute of Economic and Social Research.
2) Seneste anslag fra myndighetene i landet.

1) Omfatter ikke bergverksdrift og kraftforsyning.

Konjunktursituasjonen i Norge er fortsatt preget av forholdsvis svak etterspørselsutvikling. Byråets siste investeringsundersøkelser tyder på at industriens investeringsetterspørsel ble noe svekket utover våren og sommeren, men tallene peker fortsatt mot en betydelig volumøkning i industriinvesteringene fra 1979 til 1980. For 1981 tyder derimot den siste investeringsundersøkelsen - fra august - på at volumendringen fra året før bare blir liten. Etter detaljomsetningsvolumet å dømme endrer konsumetterspørselen seg fortsatt bare lite, og utviklingen framover er uvisst. Utenlands- etterspørselen etter våre tradisjonelle eksportvarer er fortsatt i klar nedgang, men som følge av gjenoppbyggingen av eksportvarelagrene holder eksportvareproduksjonen seg likevel ganske godt oppe. På tross av stagnasjonstendensene i etterspørselen har samlet industriproduksjon hittil i år gått noe opp, men stigningen er neppe i vesentlig grad konjunkturbestemt. Stramheten på arbeidsmarkedet - for landet under ett - fortsetter å avta noe. Prisstigningen er fremdeles sterk. Utenriksregnskapet for første halvår viste et betydelig overskott - særlig som følge av økt eksport av råolje og gass. Innførseloverskottet for den tradisjonelle varehandelen er derimot i oppgang.

Den sesongkorrigerede indeksen for industriproduksjonen har vist langt sterkere svingninger i 1979 og hittil i 1980 enn i de nærmest foregående år. Fra en konjunkturbunn omkring årsskiftet 1975/76 viste den klar, men forholdsvis moderat, konjunkturbestemt stigning fram til et toppunkt ett år senere. Gjennom 1977 var industriproduksjonen stort sett i nedgang og gjennom 1978 endret den seg bare lite (se figur 1), enda eksportvareproduksjonen var i stigning gjennom storparten av året (se figur 2) som følge av konjunkturoppgang ute. Men samtidig gikk investeringsvareproduksjonen ned, og konsumvareproduksjonen var i stagnasjon. I 2. kvartal 1979 ble oppgangen i eksportvareproduksjonen mer markert, samtidig som byggingen av nye oljeplattformer bidro til en kraftig, men forbigående, økning i investeringsvareproduksjonen. Samlet industriproduksjon viste derfor sterk oppgang i denne perioden. Det spesielt høye julitallet i fjor (se figur 1) henger blant annet sammen med at tallet på arbeidsdager for denne måneden var forholdsvis høyt. Uvanlig få arbeidsdager i julen 1979 og påsken 1980 slo ut i lave sesongkorrigerede indekstall for henholdsvis desember 1979 og mars 1980 (se KT for februar og mai 1980). Det kan ikke utelukkes at den etterfølgende oppgangen utover våren 1980 i noen grad kan ha vært konjunkturbestemt; en markert oppgang i investeringsvareproduksjonen kan ha sammenheng bl.a. med stigning i industriinvesteringene, som passerte et bunnpunkt i fjor sommer (se figur 8). Men oppgangen i samlet industriproduksjon må også ses på bakgrunn av det lave marstallet, og det er videre mulig at produksjonen av oljeplattformer m.v. kan ha bidratt til oppgangen. Den uvanlig sterke stigningen i indeksen for samlet industriproduksjon fra juni til juli i år henger sammen med at tallet på arbeidsdager i juli i år var enda høyere enn i juli i fjor. Sett på denne bakgrunn var julitallet for samlet industriproduksjon forholdsvis lavt - det lå bare 3,4 prosent høyere enn i juli i fjor, mens tallet på arbeidsdager alene skulle tilsa en langt sterkere stigning; regnet pr. arbeidsdag var produksjonen i juli i år etter alt å dømme betydelig mindre enn i juli i fjor.¹⁾ Ettersom sesongkorrigeringen ikke fullt ut oppfanger de produksjonsmessige virkningene av variasjoner i tallet på arbeidsdager i juli, ligger den sesongkorrigerede indeksen for juli i år for høyt. Men det bør understrekes at tolkingen av julitalle er spesielt vanskelig også fordi feriemønsteret kan ha endret seg.²⁾ Alt i alt er inntrykket at industriproduksjonen fortsatt endrer seg forholdsvis lite, når en ser bort fra sesongvariasjoner og tilfeldige svingninger.

Ser vi på produksjonen etter anvendelse - det vil si til eksport, investeringer, konsum og vareinnsats - illustrerer figur 2 den sterke veksten i investeringsvareproduksjon utover våren og sommeren i år. Veksten i eksportvareproduksjonen og konsumvareproduksjonen har vært svakere. Det høye tallet på arbeidsdager i juli i år har neppe virket like sterkt på produksjonsutviklingen i de

1) En arbeidsdag ekstra i juli har betydelig større virkning på produksjonsindeksen enn en ekstra arbeidsdag i en annen måned, fordi tallet på arbeidsdager i juli er så lite. Normalt regner en med at en ekstra arbeidsdag i en "normal" måned i gjennomsnitt vil øke produksjonsindeksen med 3-4 prosent, men tallet er usikkert, bl.a. fordi noen bedrifter har helkontinuerlig drift; en kan ikke regne med full proporsjonalitet mellom produksjon og tallet på arbeidsdager. Men det er i alle fall helt klart at en ekstra arbeidsdag i juli vil øke produksjonen langt mer enn 3-4 prosent.

2) Fellesferien kan f.eks. ha blitt forskjøvet fra år til år, og den andel av bedriftene som deltar i fellesferien kan ha blitt endret.

ulike anvendelsesgruppene, og tallene for industriproduksjon etter anvendelse er derfor svært vanskelige å tolke denne gangen.

Sammenliknet med samme tidsrom året før viste industriproduksjonen i januar-juli i år en økning på 3,5 prosent. Produksjonsindeksen for industri, kraftforsyning og bergverk sett under ett, der utvinning av råolje og naturgass er regnet med, steg med 12 prosent. Utvinning av råolje og naturgass alene økte med hele 39 prosent.

De siste tallene for arbeidsløse og ledige plasser tyder på at stramheten i arbeidsmarkedet er i ferd med å avta noe.

Det siste sesongkorrigerte månedstallet for den registrerte arbeidsløsheten, som gjelder august, bekrefter det tidligere inntrykket (se augustrapporten) av at arbeidsløsheten igjen viser stigende tendens. Men helt sikkert er dette ennå ikke. Etter et toppnivå i første kvartal 1979 gikk arbeidsløsheten stort sett ned fram til februar i år (se figur 3). I de følgende fire måneder endret den seg lite etter sesongkorrigerte oppgaver, og viste stigning i juli og august. I tre-månedersperioden juni-august lå det gjennomsnittlige sesongkorrigerte tallet for registrerte arbeidsløse 6,4 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode.

Det faktiske tallet på arbeidsløse (ikke sesongkorrigert) registrert ved arbeidskontorene viste i august for første gang på bortimot ett år økning i forhold til samme måned året før. Augusttallet var i år 23 700, mot 22 200 ett år tidligere. Det betyr en økning på 1 500 i løpet av det siste året. De ekstraordinære arbeidsløshetstiltakene omfattet 300 flere personer i juli i år (siste måneden en har tall for) enn i juli i fjor (henholdsvis 8 000 og 7 700 personer). Arbeidsløshetsprosenten var i august 1,4, mot 1,3 i samme måned i fjor.

Det sesongkorrigerte tallet på ledige plasser hadde fram til april i år vært i nesten ubrutt oppgang siden i fjor sommer, men senere har det stort sett vært i nedgang. Det faktiske tallet på ledige plasser registrert ved arbeidskontorene (ikke sesongkorrigert) var ved utgangen av august 8 400, mot 6 500 på samme tidspunkt i fjor. Utvidet meldeplikt i enkelte fylker og kommuner har trolig medvirket til denne økningen.

Tallene fra Statistisk Sentralbyrås to siste investeringsundersøkelser (fra mai og august) synes å peke mot en litt svakere utvikling i industriens investeringssetterspørsele enn februarundersøkelsen gjorde. Investeringsundersøkelsen i august viste at bedriftene i industri og bergverk oppjusterte sine anslag for investeringene i inneværende år litt svakere fra mai til august enn det som har vært vanlig i perioden 1968-1979. Anslagene for 1981 ble markert svakere oppjustert enn gjennomsnittlig for den perioden en har tall for (1971-1979).

Ellers peker også august-tallene mot en betydelig oppgang i industriinvesteringene fra 1979 til 1980, fra et bunnpunkt i 2. kvartal i fjor. Antar vi at augustanslaget i år ikke vil avvike mer fra hva de realiserte investeringene vil vise seg å bli enn augustanslagene i tidligere år, peker det mot en økning i investeringsutgiftene fra 5,5 milliarder kroner i 1979 til mellom 7 milliarder og 7,6 milliarder i 1980. Dette er en oppgang på mellom 28 prosent og 38 prosent, regnet i løpende priser. Også i volum vil oppgangen bli betydelig.

Mens det allerede etter februarundersøkelsen var helt klart at storparten av oppgangen ville falle på treforedling (Tofteprosjektet) og primær metallindustri, så det da ut til at det også ville bli en viss investeringsøkning i resten av industrien sett under ett. Etter både mai- og augustundersøkelsen å dømme kan en nå neppe regne med noen volumendring av betydning for industrien ellers.

Etter augustanslagene å dømme vil investeringene i utvinning av råolje og naturgass neppe endre seg mye fra 1979 til 1980; regnet i verdi ventes de å gå opp fra 6,2 til 6,6 milliarder kroner. Investeringene i kraftforsyning ser nå ut til å skulle stige fra 5,5 milliarder kroner i 1979 til 6,0 milliarder kroner i 1980, regnet i løpende priser.

Industribedriftenes anslag for sine investeringsutgifter i 1981, gitt i august i år, peker bare mot små volumendringer fra inneværende år. Antar vi at investeringsanslagene fra augustundersøkelsen vil komme til å utgjøre om lag 3/4 av de realiserte investeringene (som er gjennomsnitt for perioden 1971-1979), vil investeringene i industrien komme opp i om lag 8 milliarder kroner i 1981, altså noe mer enn det som kan ventes for 1980, regnet i løpende priser. Men investeringsanslagene for 1981 er fortsatt usikre. I industrien var det særlig bedriftene i primær metallindustri som i august ventet sterk oppgang i investeringene fra 1980 til 1981. Også i utvinning av råolje og naturgass ventes investeringene å ville stige svært sterkt.

De samlede varelagre i industri og engroshandel fortsatte å gå noe opp i 2. kvartal. Trolig ble et konjunkturbestemt bunnpunkt passert ved utgangen av 4. kvartal i fjor, etter at industrilagrene inntil da hadde vist nesten ubrutt nedgang siden 1. kvartal 1978.

Eksportvarelagrene passerte trolig et bunnpunkt ved siste årsskifte (se figur 9), og indeksen for eksportvarelagrene lå ved utgangen av 2. kvartal i år 14 prosent høyere enn ett halvt år tidligere. Økningen henger sammen med svikten i den tradisjonelle vareeksporten; mange eksportbedrifter velger å produsere for lager framfor å la nedgang i eksportvolumet slå fullt ut i produksjonen. Eksportvarelagrene ligger fortsatt på et lavt nivå, ved utgangen av 2. kvartal 40 prosent under toppnivået vinteren 1977/78. Produksjonsvirkningene av en fortsatt nedgang i eksportvolumet vil derfor i et betydelig tidsrom framover kunne dempes ved gjenoppbygging av eksportvarelagrene. - Lagrene av tre- og treforedlingsprodukter passerte bunnpunktet ved utgangen av 4. kvartal i fjor, mens det for jern og stål ble passert i 3. kvartal og for andre metaller allerede ved utgangen av 2. kvartal.

Lagrene av norskproduserte varer til innenlandsk forbruk passerte en topp ved utgangen av 1976, og har senere stort sett vist moderat nedgang. Importvarelagrene nådde en topp ved utgangen av 2. kvartal 1977 og gikk senere betydelig ned fram til utgangen av 1979. Det er mulig at et bunnpunkt ble passert da; ved utgangen av 2. kvartal i år lå importvarelagrene 10 prosent høyere enn et halvt år tidligere.

Detaljomsætningsvolumet har - etter sesongkorrigerte oppgaver - vært i klar nedgang hittil i år (se figur 10). Fra tremånedersperioden februar-april til mai-juli var nedgangen 1,8 prosent. Samlet privat konsum har trolig endret seg mindre. Som nevnt i tidligere konjunktur-oversikter er utviklingen framover svært uvis; både lønnsutviklingen, den sterke prisstigningen og publikums eventuelle bruk av sine bankinnskott til konsumformål kan gi utslag i konsumet.

Sett i forhold til samme periode året før viste detaljomsætningsvolumet en nedgang på 2,1 prosent i perioden januar-juli. Særlig delindeksen for motorkjøretøyer og bensin, som har stor vekt ved beregningen av totalindeksen for detaljomsætningen, gikk betydelig ned, men denne delindeksen gir ikke noe helt dekkende uttrykk for det samlede private bilkonsum. For nærings- og nytelsesmidler ser det ut til at omsætningsvolumet gikk en del opp fra samme periode i fjor.

Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks pr. 15. august 1980 viste en stigning på 0,6 prosent fra 15. juli, i første rekke som følge av prisvirkningene av inntektsoppgjøret i jordbruket. Fra august 1979 til august 1980 steg konsumprisindeksen med 11,4 prosent, og i gjennomsnitt for de 8 første månedene i år var indeksen 9,1 prosent høyere enn i tilsvarende periode 1979. Både den innenlandske kostnadsutviklingen og den internasjonale prisstigningen - særlig på olje - har bidratt til den sterke oppgangen i konsumprisindeksen hittil i år.

Regnet i verdi viste den tradisjonelle vareeksporten (vareeksporten regnet uten skip, oljeplattformer m.v., råolje og naturgass) svært sterk nedgang fra juli til august etter sesongkorrigerte oppgaver (se figur 11). Men sterke svingninger fra en måned til neste er oftest tilfeldig betinget, og selv om nedgangen fra juli til august i år spente over et bredt varespektrum, er det neppe sannsynlig at den i første rekke var konjunkturbestemt. Likevel er det neppe tvil om at den underliggende tendensen i verdien av den tradisjonelle vareeksporten i beste fall er i stagnasjon. Fra tremånedersperioden mars-mai til juni-august gikk verdien av den tradisjonelle vareeksporten ned med 2,8 prosent.

Volumet av vareeksporten (sesongkorrigert og regnet uten skip og oljeplattformer m.v., råolje og naturgass), har hittil i år vært i markert nedgang. Etter sesongkorrigerte tall for 2. kvartal å dømme - som nå foreligger - viser volumet av den tradisjonelle vareeksporten en nedgang på hele 6,6 prosent fra kvartalet før (se figur 12). Men som følge av registreringsforskyvningen fra desember til januar, som er omtalt i tidligere oversikter, lå tallet i første kvartal svært høyt. Om en søker å korrigere for registreringsforskyvningen, vil volumtallet for første kvartal trolig ligge på om lag samme nivå som for annet kvartal i fjor. Fra første til annet kvartal i år vil nedgangen da være av en størrelsesorden på rundt 4 prosent. Det virker nå sannsynlig at det konjunkturrelle toppunktet for volumet av den tradisjonelle vareeksporten ble passert allerede i annet kvartal 1979, slik det ble antydnet i oktoberoversikten i fjor.¹⁾

1) I en trendkorrigert kurve (der en har søkt å korrigere for virkningene for langtidsveksten, slik at de rene konjunktursvingningene kommer klarere fram) vil toppunktene (med stigende trend) passeres tidligere enn i en vanlig trendsyklisk kurve.

Sammenliknet med samme periode året før økte samlet vareeksport (medregnet skip og oljeplattformer m.v., råolje og naturgass) i januar-juli i år med hele 13 milliarder kroner regnet i verdi, eller med 35 prosent. Denne sterke stigningen henger i første rekke sammen med en kraftig oppgang i eksportverdien for råolje og naturgass (se tabell nedenfor)¹⁾. Økningen i olje- og gasseksport fra januar-juli i fjor til januar-juli i år svarte for om lag 3/4 av økningen i samlet vareeksport. Men også tradisjonell vareeksport økte betydelig regnet i verdi. Utførselsverdien for skip gikk derimot ned.

Verdien av vareeksporten i januar-juli

	1979 Milliarder kroner	1980 Milliarder kroner	Endring	
			Milliarder kroner	Prosent
Tradisjonell vareeksport ¹⁾	22,7	27,4	+ 4,7	+ 21
Eksport av råolje	6,8	15,3	+ 8,5	+124
Eksport av naturgass	3,9	5,2	+ 1,3	+ 32
Eksport av oljeplattformer m.v.	0,4	0,0	- 0,4	-
Eksport av skip	3,0	2,0	- 1,0	- 34
Vareeksport i alt	36,9	49,9	+13,0	+ 35

1) Vareeksport utenom eksport av skip, oljeplattformer m.v., råolje og naturgass.

Blant de tradisjonelle eksportvarene var det i januar-juli sterk verdistigning fra samme periode året før bl.a. for kjemiske produkter, malmer og ikke-jernholdige metaller. Eksportverdien for fisk og fiskehermetikk sett under ett endret seg lite.

Det har i den senere tid vært registrert tendenser til en noe svakere prisutvikling for flere av våre eksportvarer, slik en kunne vente på bakgrunn av konjunkturutviklingen ute. Eksportprisindeksen, som viste ubrutt stigning fra fjerde kvartal 1978 til første kvartal 1980, endret seg praktisk talt ikke fra første til annet kvartal i år. Men selv om det er rimelig å anta at stigningen i eksportprisene etter hvert er blitt svakere, er det sannsynlig at den underliggende pristendensen likevel er noe sterkere enn den siste kvartalsindeksen kan tyde på; eksportprisindeksen viser erfaringsmessig nokså sterke tilfeldige svingninger fra kvartal til kvartal.

Sammenliknet med samme periode året før økte prisindeksen for tradisjonell vareeksport med hele 16 prosent i annet kvartal og med 17 prosent i hele første halvår sett under ett. Den tilsvarende volumindeksen steg med bare 3 prosent fra januar-juni i fjor til januar-juni i år. Den sterke verdioppgangen var således nesten i sin helhet et resultat av prisstigning. Blant de enkelte varegruppene var prisstigningen sterkest for gruppen brenselstoffer m.v. (der den internasjonale oljeprisstigningen slår sterkt ut), kjemikalier m.v. og ikke-jernholdige metaller.

Som nevnt i forrige konjunkturoversikt steg verdien av v a r e i m p o r t e n (utenom import av skip og oljeplattformer) sterkt gjennom de tre siste kvartalene av 1979, men viste bare moderat stigning etter siste årsskifte. De siste sesongkorrigerte tallene for vareimporten tyder ikke på noen endring i denne tendensen (se figur 11). For importvolumet (se figur 12) ble det i forrige konjunkturoversikt antatt at det stort sett hadde vært i stagnasjon etter årsskiftet. Men det viser seg nå at prisstigningen for importvarer har vært så sterk at importvolumet gjennomgående var i nedgang gjennom første halvår; etter en økning på 3,1 prosent fra 4. kvartal i fjor (etter sesongkorrigerte oppgaver) til første kvartal i år, viste importvolumet for første gang på over 1½ år nedgang - med 5,3 prosent - fra første til annet kvartal, og det lå da 2½ prosent lavere enn ved årsskiftet. Nedgangen i importvolumet må bl.a. ses på bakgrunn av svikten i den tradisjonelle vareeksporten, som har stort importinnhold, og den svake utviklingen av varekonsumet. En har foreløpig ikke tall for utviklingen av norske markedsandeler på hjemmemarkedet.

1) Som følge av streiken på oljefeltene i Nordsjøen ble olje- og gassproduksjonen i juli sterkt redusert.

Importprisene (unntatt importprisene for skip og oljeplattformer) var - som nevnt - i svært sterk stigning både gjennom 1979 og første halvår 1980; fra 4. kvartal 1978 til 4. kvartal 1979 steg importprisindeksen (regnet uten import av skip og oljeplattformer m.v.) med 13 prosent, og fra 4. kvartal i fjor til 2. kvartal i år med rundt 20 prosent, regnet som årlig rate. Sammenliknet med første halvår i fjor økte importprisindeksen i januar-juni med 17 prosent. - Blant de enkelte varegruppene viste særlig brenselstoffer m.v. svært sterk stigning, med rundt 60 prosent fra 1. halvår i fjor til 1. halvår i år. Også andre råvarer steg sterkt i pris, mens prisstigningen for de fleste konsumvarer og for gruppen Maskiner og transportmidler lå betydelig under gjennomsnittet.

Utviklingen i samlet importverdi fra januar-juli i fjor til januar-juli i år framgår av tabellen nedenfor.

Verdien av vareimporten i januar-juli

	1979 Milliarder kroner	1980 Milliarder kroner	Endring	
			Milliarder kroner	Prosent
Tradisjonell vareimport ¹⁾	35,2	47,0	+11,8	+ 33
Import av oljeplattformer m.v.	0,1	0,4	+ 0,2	-
Import av skip	2,1	0,9	- 1,1	- 54
Vareimport i alt	37,4	48,3	+10,9	+ 29

1) Vareimport utenom import av skip og oljeplattformer m.v.

Mer detaljerte oppgaver over verdien av den tradisjonelle vareimporten i januar-juli viser særlig sterk stigning fra samme periode året før for mineralolje og mineraloljeprodukter. Om denne varegruppen ikke regnes med, steg verdien av den tradisjonelle vareimporten med 28 prosent. Det var også sterk stigning i importverdien for blant annet malmer m.v., metaller og metallvarer.

Etter sesongkorrigerte oppgaver har **i n n f ø r s e l s o v e r s k o t t e t** for den tradisjonelle varehandelen (vareimport uten skip og oljeplattformer m.v., minus vareeksport uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass) gjennomgående vist stigende tendens hittil i år; som nevnt har importverdien vært i moderat oppgang, mens eksportverdien stort sett har vært i stagnasjon. Men sammenliknet med samme periode i fjor viste innførseloverskottet sterk oppgang - fra 14 milliarder kroner i januar-august 1979 til 23 milliarder kroner i samme periode i år. Den sterke oppgangen i innførseloverskottet fra i fjor må i første rekke ses på bakgrunn av den uvanlige sterke importstigningen gjennom 1979, som i stor grad hadde sammenheng med høyere priser på importert olje.

Den samlede **d r i f t s r e g n s k a p e t** overfor utlandet viste likevel klar bedring fra første halvår i fjor til første halvår i år, fra et underskott på 3,0 milliarder kroner til et overskott på 3,8 milliarder kroner. Bedringen på i alt nærmere 7 milliarder kroner skyldtes i første rekke en økning i eksporten av råolje og gass på vel 11 milliarder og en økning i nettoeksporten av tjenester i sjøfart- og oljesektoren på vel 2 milliarder kroner. På den annen side økte importoverskottet for tradisjonelle varer med vel 6 milliarder kroner.

TABELLVEDLEGG FOR NORGE

Tabell 1. Industriproduksjon. Endring i sesongkorrigert indeks fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1979/80			
	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april	Mai-juli
Bergverksdrift ¹⁾ , industri og kraftforsyning	-1,0	-3,3	1,6	5,0
Bergverksdrift ¹⁾	-16,7	11,0	-2,2	11,3
Industri	-2,6	-1,8	2,3	5,5
Kraftforsyning	11,0	-13,4	-1,4	0,5
Produksjon etter anvendelse:				
Eksport	-4,1	-0,2	1,7	5,2
Konsum	1,4	-3,7	2,8	2,2
Investering	-5,7	-1,7	2,2	9,8
Vareinnsats i bygg og anlegg	-2,8	-2,0	1,7	8,1
Vareinnsats ellers	0,6	-3,1	-2,8	8,4

1) Utenom utvinning av olje og naturgass.

Tabell 2. Industriproduksjon. Endring i ukorrigert indeks fra samme periode året før. Prosent

	Feb.-april	Mai-juli
Industri i alt	3,7	2,9
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	5,3	3,1
Tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer	5,4	2,6
Trevarer	5,9	1,9
Treforedling	2,9	2,9
Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	-0,1	2,0
Kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	1,0	2,0
Mineralske produkter	12,2	6,3
Jern, stål og ferrolegeringer	1,2	-4,4
Ikke-jernholdige metaller	7,6	0,4
Metallvarer	6,6	8,2
Maskiner	8,9	5,3
Elektriske apparater og materiell	4,0	9,1
Transportmidler	-2,4	1,8
Tekniske og vitenskapelige instrumenter, foto- og optiske artikler	1,7	1,3
Industriproduksjon ellers	-16,8	-18,8

Tabell 3. Registrert arbeidsløshet. 1 000 personer

	1979					1980				
	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	April	Mai	Juni	Juli	Aug.
I alt	26,8	21,2	18,5	18,4	22,2	20,5	16,5	15,9	17,4	23,7
Herav industri, kraftforsyning, bergverksdrift (inkl. oljeutv.) og bygge- og anleggsvirksomhet	11,9	8,8	6,7	6,4	6,3	8,0	6,2	5,4	5,8	..

Tabell 4. Arbeidsmarkedet. Endring i sesongkorrigerte tall fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1979/80			
	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai	Juni-aug.
Arbeidsløshet	-5,7	-5,4	0,6	6,5
Ledige plasser	11,4	19,9	13,5	-11,5

Tabell 5. Detaljomsetning

	1979/80			
	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april	Mai-juli
<u>Omsetningsvolum i alt, sesongkorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode ..	-0,3	0,9	-2,8	-1,8
<u>Omsetningsverdi, ukorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere				
I alt	4,3	6,8	8,3	5,5
Av dette:				
Nærings- og nytelsesmidler	4,5	8,5	9,3	10,0
Møbler og innbo	-2,1	4,4	7,1	6,1
Bekledning og tekstilvarer	4,0	4,2	9,5	3,3
Motorkjøretøyer og bensin	7,6	9,1	11,5	2,4

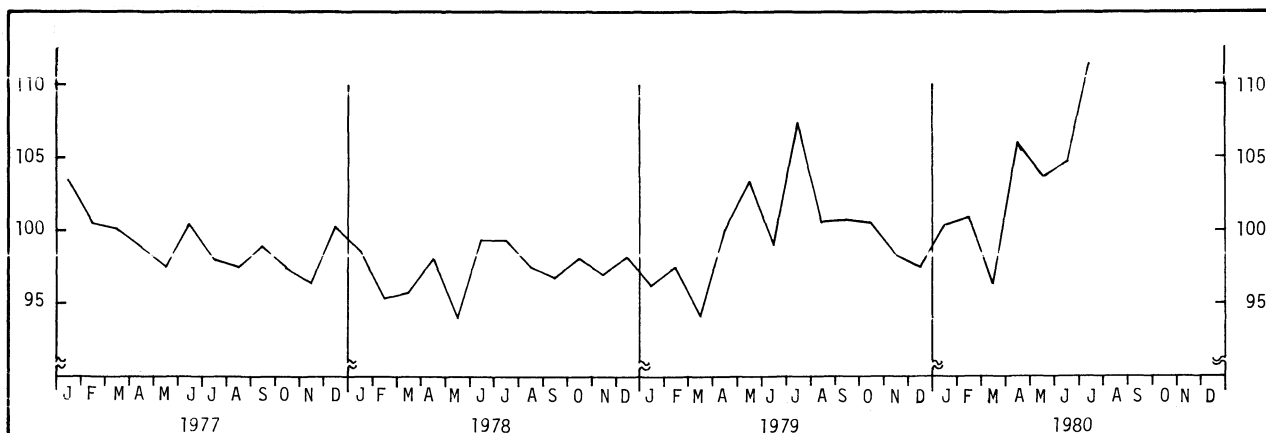
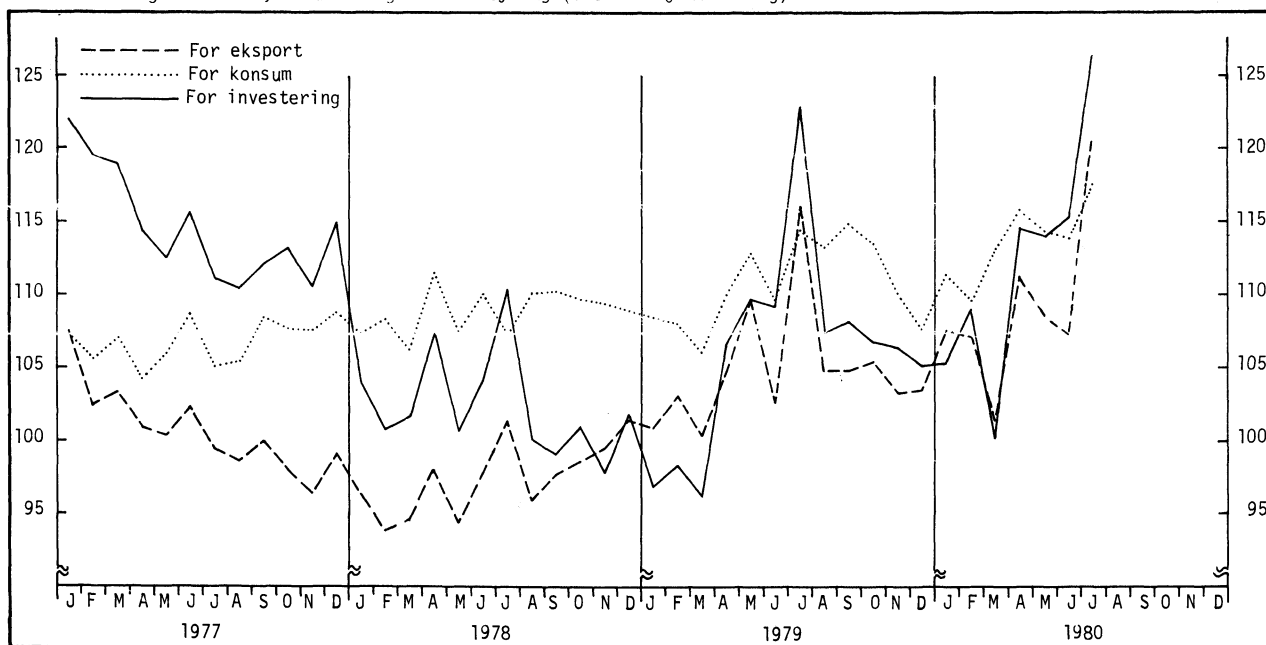
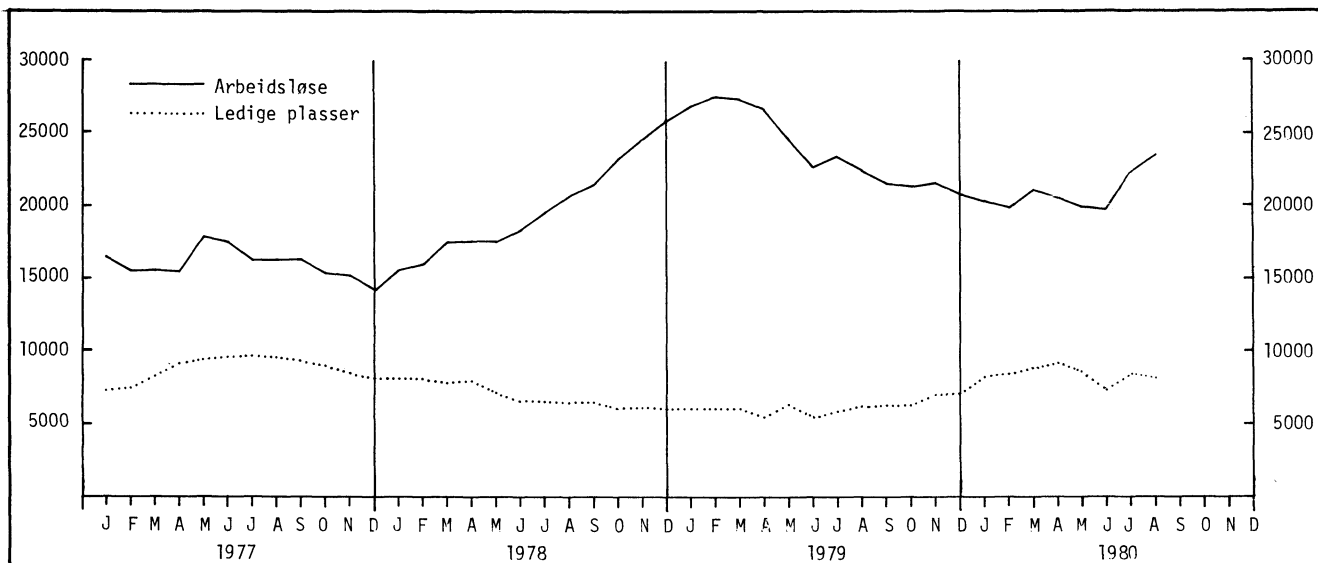
Tabell 6. Utenrikshandel¹⁾

	1979/80			
	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai	Juni-aug.
<u>Eksportverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	4,4	2,3	2,6	-2,7
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	30,3	22,2	11,9	7,2
<u>Importverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	4,6	12,6	-0,6	5,7
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	28,9	42,1	27,4	25,2

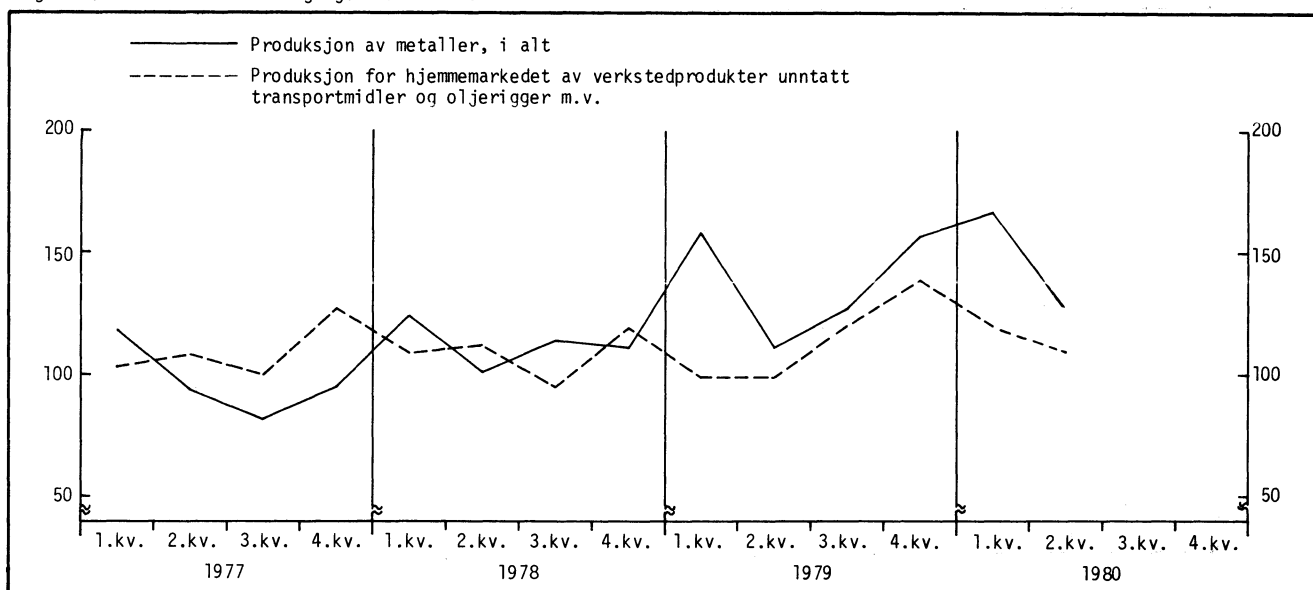
1) For eksporten regnet uten skip, oljeplattformer m.v., råolje og gass, for importen uten skip og oljeplattformer m.v.

DIAGRAMVEDLEGG FOR NORGE

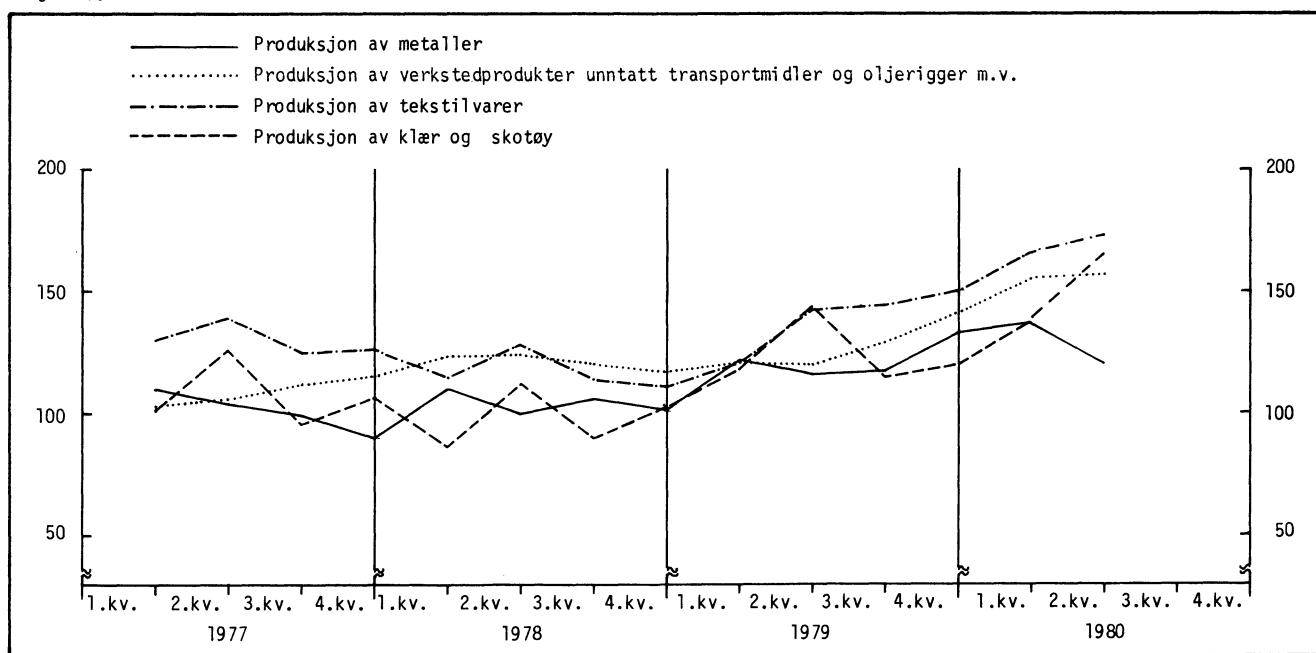
Figur 1. Sesongkorrigert produksjonsindeks for industrien (utenom oljeutvinning). 1975 = 100

Figur 2. Sesongkorrigert indeks for produksjon etter anvendelse. 1975 = 100
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning (utenom oljeutvinning)Figur 3. Arbeidsmarkedet
Sesongkorrigerte tall for registrerte arbeidsløse og ledige plasser

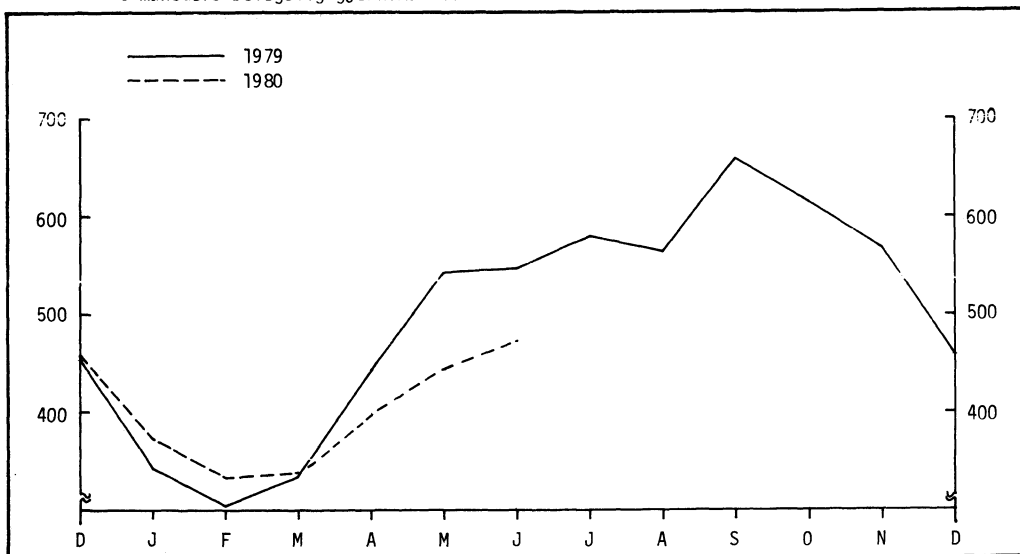
Figur 4. Verdi av ordretilgang. 1976 = 100

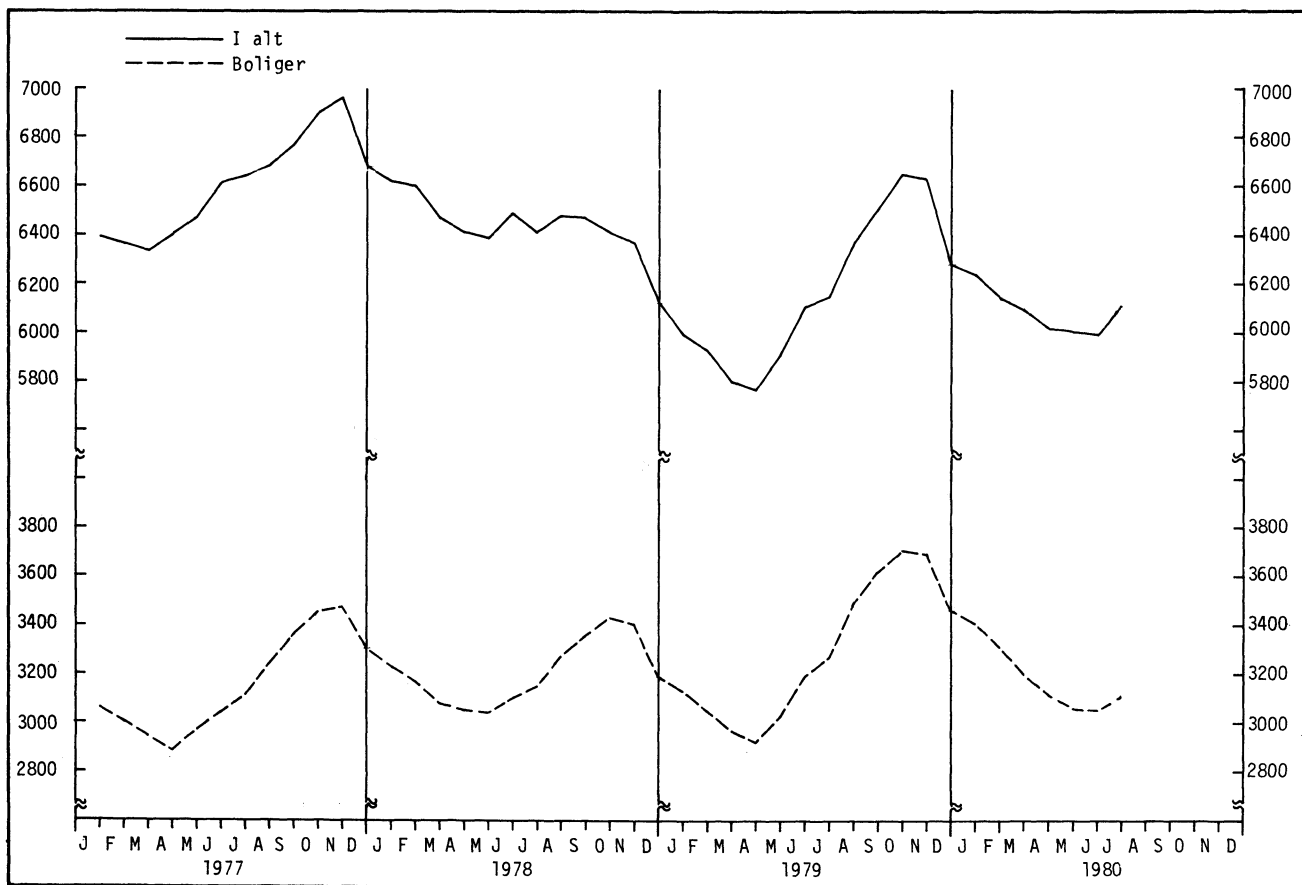
Figur 5. Verdi av ordresreserve. 1976 = 100

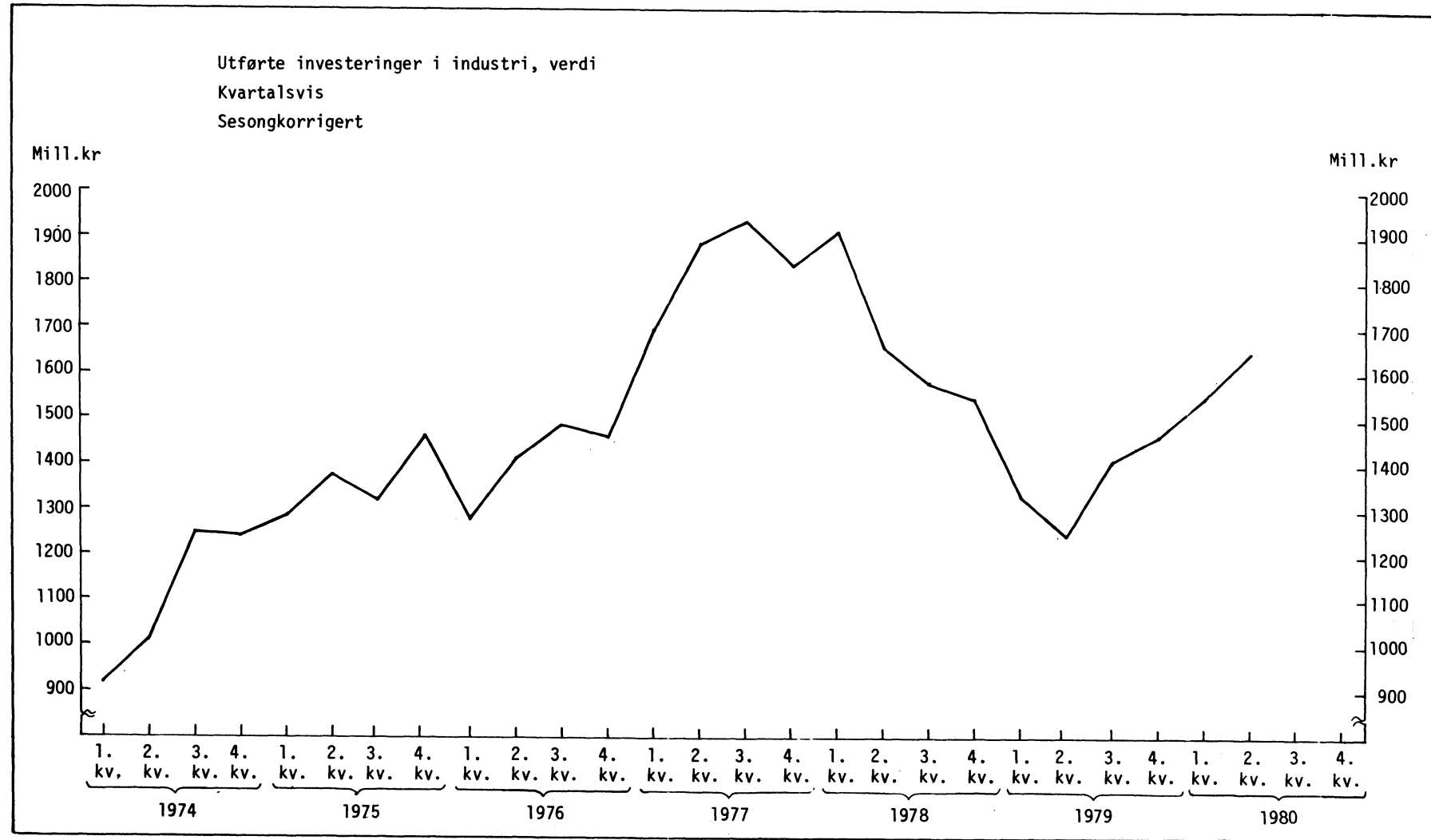
Figur 6. Bygg satt i gang. 1 000 m²
3 måneders bevegelig gjennomsnitt

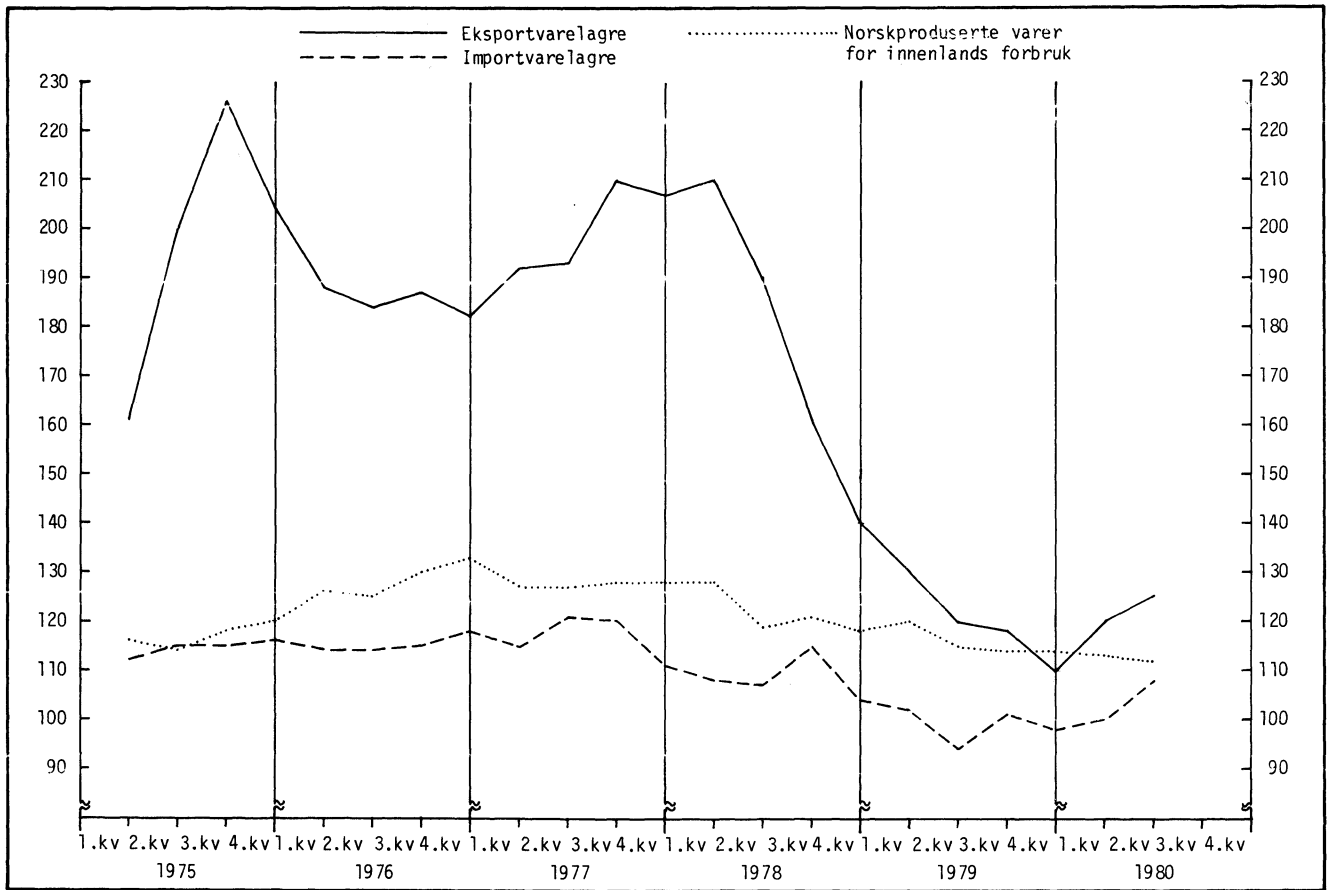
Figur 7. Bygg i arbeid. 1 000 m²

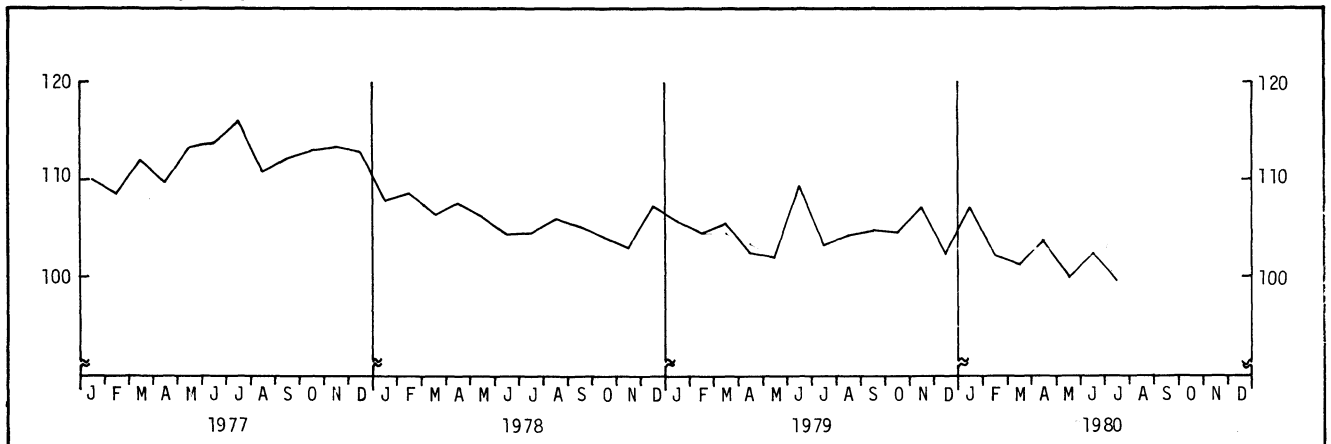
Figur 8.

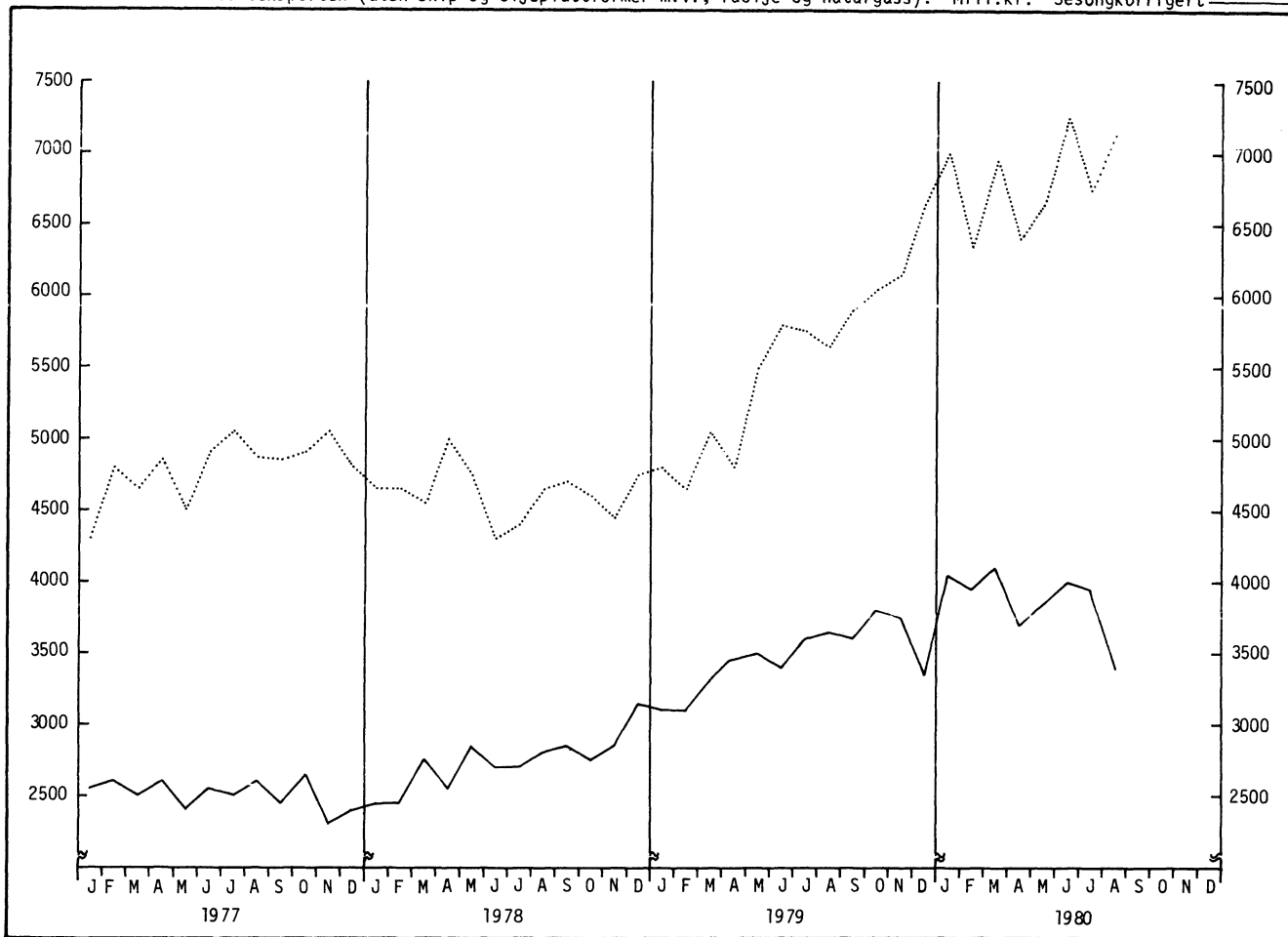
Figur 9. Lagervolum. 1970 = 100

Figur 10. Detaljomsetningsvolum. Sesongkorrigert. 1975 = 100

Figur 11. Verdi av vareimporten (uten skip og oljeplattformer m.v.). Mill.kr. Sesongkorrigert
 Verdi av vareeksporten (uten skip og oljeplattformer m.v., råolje og naturgass). Mill.kr. Sesongkorrigert —

Figur 12. Volum av vareimporten (uten skip og oljeplattformer m.v.). Sesongkorrigert
 Volum av vareeksporten (uten skip, oljeplattformer m.v., råolje og naturgass). Sesongkorrigert —
 1970 = 100

